

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา โดยเฉพาะปรัชญาการศึกษา นั้นมีไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม เพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ของการวิจัย ผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมข้อเขียนทางคานทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะเสนอไปตามลำดับคือ ตอนที่ 1 เป็น เรื่องทฤษฎีปรัชญา และปรัชญาการศึกษา ตอนที่ 2 เป็นผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางคานปรัชญาการศึกษา

ก. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาและปรัชญาการศึกษา

1. ปรัชญา

ความหมายของปรัชญา

ตามรากศัพท์ปรัชญา หมายถึง ความรักในปัญญา และความรู้ แต่ความหมายที่แท้จริงของปรัชญาจะเป็นอย่างไร ยังไม่มีคำตอบที่ลงรอย เป็นเอกฉันท์ การที่จะให้ความหมาย หรือคำจำกัดความของคำว่าปรัชญานั้นไม่ใช่ของที่ทำได้ง่าย และเป็นสิ่งที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดได้ยาก แต่ก็คิดได้ยากเช่นกัน¹ นักคิด นักเขียน แต่ละยุคสมัยต่างให้ความสนใจต่อปัญหาคานปรัชญาแตกต่างกันออกไป ในปัจจุบัน เรามักใช้คำว่าปรัชญาในวลีต่าง ๆ กัน เช่น ปรัชญาชีวิต ปรัชญาการเมือง เป็นต้น ในวลีเหล่านี้ปรัชญาหมายถึงหลัก (Principle) หรือความคิด (Thought) และการไตร่ตรอง

¹ไพฑูริย์ สินลารัตน์, ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 1.

(Reflection)¹ เช่น คำว่า "ปรัชญาชีวิต" หมายถึง หลักในการดำเนินชีวิต หรือแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตหรือการไตร่ตรองเกี่ยวกับเรื่องชีวิต เป็นต้น ดังนั้นความหมายของปรัชญาจึงมีมากมาย ตามความคิด ความเชื่อ และทัศนะของแต่ละบุคคล คำว่า "ปรัชญา" จึงยังคงเป็นคำที่คลุมเครือตลอดมา ในที่นี้จะแบ่งพิจารณาความหมายของปรัชญาออกเป็น 2 แนว คือ

1. ความหมายตามรูปศัพท์
2. ความหมายในทัศนะของปรัชญา เมธี

1. ความหมายตามรูปศัพท์ อาจพิจารณาได้เป็นสองแนวทาง คือ รูปศัพท์ภาษาไทย และรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ

ตามรูปศัพท์ภาษาไทย คำว่า ปรัชญา เป็นคำที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงษ์ประพันธ์ทรงบัญญัติขึ้น เพื่อใช้แทนคำว่า Philosophy ในภาษาอังกฤษ² ตามรากศัพท์ ปรัชญาเป็นคำสันสกฤต มาจากคำว่า ชญา แปลว่า รู้ เข้าใจ เมื่อเติมอุปสรรค ปฺร ซึ่งแปลว่า ไกล สูงสุด ประเสริฐ ลงไปข้างหน้าจึงกลายเป็นคำว่า ปรัชญา ดังนั้น คำ ปรัชญา ในภาษาไทยจึงหมายถึง ความรู้ขั้นประเสริฐ ความรู้ขั้นสูงสุด หรือความรอบรู้ รู้กว้างขวาง โดยนัยนี้ความหมายของปรัชญาในศัพท์ภาษาไทยจึงเน้นไปที่ ตัวความรู้ หรือผู้รู้

ตามรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ ไพทาгорัส (Pythagoras) เป็นคนที่เริ่มใช้คำนี้ โดยเรียกตัวเองว่า นักปรัชญา (Philosopher)³ ตามรากศัพท์เดิมของคำว่า Philosophy นั้นมาจากคำภาษากรีก 2 คำสนธิกันคือ Philos กับ Sophia ซึ่งแต่ละคำมีคำแปลดังนี้คือ คำว่า Philos หรือ Philia แปลว่า รัก หรือความรัก (Love) คำว่า Sophia หมายถึง ความรู้ ความปราดเปรื่อง (Wisdom) เมื่อรวม

¹บุญเลิศ นาคแก้ว, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2525), หน้า 1.

²ไพฑูรย์ สินดารัตน์, ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น, หน้า 2.

³A.S. Thakur, The Philosophical Foundations of Education (New Delhi: National Publishing House, 1977), p.3.

เป็น Philosophy จึงหมายถึง ความรักในความรู้ ความรักในความปราดเปรื่อง (The Love of Wisdom) โดยนัยนี้ความหมายของปรัชญาในศัพท์ภาษาอังกฤษจึงเน้นไปที่ ทักษะคิด นิสัย ความตั้งใจ และให้ความสำคัญต่อกระบวนการแสวงหาความรู้

จากความหมายของปรัชญาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจะเห็นได้ว่า มีสิ่งหนึ่งที่ร่วมกันอยู่ ก็คือ ความรู้ เพราะฉะนั้น หากสรุปความหมายของปรัชญาตามเนื้อหาของภาษาทั้งสองแล้วอาจสรุปได้ว่า ปรัชญาคือ กระบวนการในการแสวงหาความรู้
 นั้นเอง

2. ความหมายในทัศนะของปรัชญาเมธี

การให้ความหมายของปรัชญาตามแนวนี จะไม่มีคำนิยามตายตัว เพราะทัศนะ หรือความคิดของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันออกไป เช่น อริสโตเติล (Aristotle) เขียนไว้ในหนังสือเมตาฟิสิกส์ (Metaphysics) เล่ม 4 บทที่ 1 ว่า "ปรัชญา คือ ศาสตร์ที่สืบค้นสิ่งที่เป็นอยู่ในลักษณะที่เป็นอยู่"¹ ซึ่งเน้นถึงวิธีการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เช่น มนุษย์ โลก จักรวาล ว่าเป็นอย่างใด ผู้ที่ให้คำนิยามไว้คล้ายกันก็คือ วิลเลียม เจมส์ (William James) ซึ่งให้คำอธิบายว่า

ปรัชญา หมายถึง หลักการที่ใช้อธิบายความเป็นมาของสรรพสิ่งทั้งปวงโดยไม่มีกรยกเว้นสิ่งอันใด องค์ประกอบรวมกันที่มีอยู่ใน เทพเจ้า มนุษย์ สัตว์ ควงควา จุดเริ่มต้น และจุดจบของความเป็นไปในสากลจักรวาลทั้งหมด สภาวะแห่งความรู้ทั้งปวง และหลักเกณฑ์ทั่วไปของความประพฤติปฏิบัติของมนุษย์²

แฮร์รี โชฟิลด์ (Harry Schofield) ได้อ้างคำกล่าวของเบอร์ทรานด์ รัสเซลล์ (Bertrand Russell) ซึ่งเป็นการกล่าวถึงขอบเขต และลักษณะของปรัชญาว่า ในทัศนะส่วนตัว เห็นว่าปรัชญามีลักษณะผสมผสานระหว่างเทววิทยา และวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ คล้ายเทววิทยาในแง่ของการคาดคะเน ในการตอบปัญหา ซึ่งยังไม่สามารถหา

¹As quoted in Jame R. Hamilton, et al., Reading for an Introduction to Philosophy of Education (New York:Mcmillan Publishing Co., 1976), p.1.

²อ้างถึงใน สกล นิลวรรณ, ปรัชญาเบื้องต้น เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 218 (กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2522), หน้า 3.

หลักฐานมาอ้างอิงได้ และคล้ายวิทยาศาสตร์ในแง่ที่ว่า อาศัยการอ้างเหตุผลมาสนับสนุน ข้อคิดเห็นแทนการอ้างผู้เชี่ยวชาญหรือปาฏิหาริย์ วิทยาการซึ่งอาศัยเหตุผล เป็น เกณฑ์นั้น จัดอยู่ในระบบความรู้แบบวิทยาศาสตร์แบบหนึ่ง ส่วนความเชื่อในแนวซึ่งไม่สามารถจะเอา เหตุผล เข้าจับได้ ถือว่าเป็นความรู้ในแบบเทววิทยา ช่องว่างระหว่างวิทยาศาสตร์และ เทววิทยานี้เอง เป็นแดนที่ไม่ขึ้นกับใคร.....ซึ่งช่องว่างนี้เองที่ถือว่าเป็นขอบเขตของ ปรัชญา¹

นอกจากนี้แล้วยังมีผู้ให้คำนิยามปรัชญาในลักษณะที่ เกี่ยวข้องกับชีวิต ทัศนคติ วิธีคิด และความคิดอีก เช่น

ฮาโรลด์ เอช ทิตัส (Harold H. Titus) ให้นิยามว่า ปรัชญา เป็นทัศนคติส่วนบุคคลที่มีต่อชีวิตและทุกอย่างใน จักรวาล เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของการคิด และการถามที่ต่อการเหตุผล เป็นความ พยายามที่จะเข้าถึงความรู้ลึกซึ้งทุกด้าน เป็นตรรกวิทยาวิเคราะห์ความหมายของคำ และมโนภาพให้กระจ่างขึ้น เป็นทฤษฎีของปัญหา และเป็นทฤษฎีของการแก้ปัญหาด้วย² ญาณวิทยา สาร ได้ให้ความหมายไว้ว่า

ปรัชญา หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยวิชาความรู้ทั้งปวงของ มนุษย์ ซึ่งเน้นปรากฏการณ์ที่เป็นจริง (Reality) สัจธรรม (Truth) และ สุนทรีย์ภาพ ประกอบด้วย ตรรกวิทยา คีลธรรม จรรยา ค่านิยม และพฤติกรรมของ มวลมนุษย์ ศาสตร์ชนิดนี้มุ่งแสวงหาหลักการและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สามารถนำมาจัด ระเบียบ บรรดาความรู้ทั้งปวงในจักรวาล³

¹ Harry Schofield, The Philosophy of Education: An Introduction (London: George and Unwin, 1972), p. 1.

² Harold H. Titus, Living Issues in Philosophy (New York: American Book Company, 1964), อ้างถึงในกิติมา ปรีดีคิด, ปรัชญาการศึกษา เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: ประเสริฐการพิมพ์), หน้า 3.

³ ญาณวิทยา สาร, วิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาไทย, หน้า 1.

จากคำนิยามต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า ปรัชญา เป็นคำที่จะอธิบายให้ชัดเจนได้ยาก เพราะที่สนใจหรือความคิดของบุคคลที่มีต่อโลกและชีวิตนั้นผิดแผกกันออกไป ประกอบกับสภาพการณ์ของแต่ละสังคมสิ่งแวดล้อมไม่เหมือนกัน และเนื้อหาของปรัชญาเองก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยด้วย

แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาโดยส่วนรวม ปรัชญาจะมีลักษณะครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ปรัชญามีลักษณะเป็นแนวคิด หรือทัศนะของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับชีวิต จักรวาล และจริยธรรม

2. ปรัชญามีลักษณะในการที่จะแสวงหาสิ่งที่จะแสวงหาสิ่งที่สูงสุด โดยการประมวลความรู้และข้อคิดเห็นของนักปรัชญา โดยอาศัยหลักการของเหตุผลมาสนับสนุน

3. ปรัชญามีลักษณะเป็นการรวบรวมและเรียนรู้ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางปรัชญาและความรู้ต่าง ๆ

4. ปรัชญามีลักษณะเป็นวิชาการในการเสาะแสวงหาคำตอบอย่างมีหลักการ วิธีการ และมีการวิเคราะห์รวบรวม ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ให้มีลักษณะชัดเจน

5. ปรัชญามีลักษณะเป็นการมองภาพรวมของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา

6. ปรัชญามีลักษณะเป็นการพยายามเข้าถึงความเป็นจริงของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา แต่ปรัชญาไม่ใช่เป็นเรื่องของข้อเท็จจริง

7. ปรัชญามีลักษณะเน้นแนวคิดที่เป็นระบบความคิดของนักปรัชญาที่มองปัญหาทางปรัชญาอย่างมีเหตุผล

จากความหมายของปรัชญาที่ปรัชญาเมธีต่าง ๆ ใต้นิยามมานั้น จะเห็นได้ว่าแต่เดิมปรัชญามุ่งไปในทางค้นคว้าความจริงเกี่ยวกับชีวิต และจักรวาลมากกว่าที่จะพยายามเสาะแสวงหาคำตอบในแง่มุมต่าง ๆ เมื่อปัญหาต่าง ๆ แยกแขนงกว้างขวางออกไปแทนที่จะมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหานั้น ๆ แต่ปรัชญาเมธีในยุคหลังกลับให้ความสนใจในปัญหาค้นถ่วงน้อยลง แต่จะมุ่งไปในแง่การเรียนรู้แนวความคิดของปรัชญาเมธีรุ่นเก่าหรือสนใจปัญหาที่ปลีกย่อยกว่าเดิม หรือไม่ก็พยายามทำความเข้าใจคำว่า "ปรัชญา" โดยการพยายามหาคำนิยามที่ตนคิดว่าดีที่สุด ตามทัศนะของตนเอง นักปรัชญาจึงมีลักษณะเป็น

นักคิดหา เหตุผลในทางตรรกวิทยามากกว่าที่จะพยายามพิสูจน์ความจริง คำนิยามของคำว่าปรัชญา จึงแตกต่างกันมากมาย แต่ก็ยังมีแนวคิดที่ใกล้เคียงกันอยู่อย่างหนึ่ง คือ การที่ปรัชญามีลักษณะเป็นการเสาะแสวงหาคำตอบ เพื่อสนองความปรารถนาที่จะรู้ จะเข้าใจ ในตนเอง และสิ่งแวดล้อมทั้งหมด แตกต่างกันก็เพียงแต่มีข้อความที่เน้นถึงทัศนคติที่สนใจแตกต่างกันตามภูมิปัญญาของแต่ละคน เท่านั้น

2. ปรัชญาการศึกษา

เราอาจจะกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า ปรัชญาการศึกษา คือ ปรัชญาอันเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาทั่วไป (General Philosophy) มีฐานะเป็นปรัชญาประยุกต์ (Applied Philosophy) อันหมายถึงการนำเอาความรู้ ความเข้าใจ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในวิชาปรัชญามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา ได้มีผู้ให้คำนิยาม คำว่า ปรัชญาการศึกษาแตกต่างกันออกไปหลายความหมาย เช่น สาโรช บัวศรี กล่าวว่า "ปรัชญาการศึกษา คือ การนำเอาหลักบางประการของปรัชญาอันเป็นแม่บทมาดัดแปลงให้เป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการศึกษา"¹ หรือนิวซัม (Newsome) กล่าวว่า "ปรัชญาการศึกษาคือทฤษฎีทั่ว ๆ ไปของการศึกษา"² และ ส. ศิวรักษ์ ได้ให้ความหมายของคำว่าปรัชญาการศึกษาว่า "ปรัชญาการศึกษาคือ ความพยายามที่จะพิจารณาคูการศึกษาโดยตลอด และพยายามที่จะให้ความคิดที่ลงร่องรอย เกี่ยวกับการศึกษาทั้งหมดนั้นให้สมเหตุสมผล และให้ใช้ได้ผลให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้"³ เมื่อพิจารณาคูจากคำนิยามต่าง ๆ แล้วจะเห็นว่า ปรัชญาการศึกษา คือ ปรัชญาสาขาหนึ่งของปรัชญาทั่วไปที่ถูกนำมา

¹สาโรช บัวศรี, "ปรัชญาการศึกษาในประเทศไทย," จุดยืนและทิศทางการศึกษาไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 4.

²George L. Newsome, Jr., "Educational Philosophy and the Educational Philosopher," What's Philosophy of Education, ed., Christopher J. Lucas (London: Mcmillan, 1969), pp.163-164.

³ส. ศิวรักษ์, ปรัชญาการศึกษาไทย (พระนคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2517), หน้า 8.

เป็นแนวความคิดในการสร้างหลักเกณฑ์การจัดการศึกษา ดังนั้นปรัชญาการศึกษาที่ถูกกำหนดขึ้น ย่อมมีบทบาทสำคัญ ในการจัดการศึกษาดังนี้คือ

1. ปรัชญาการศึกษาจะช่วยให้นักศึกษาที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หรือนักการศึกษา และครูมีความเข้าใจตรงกัน
2. ปรัชญาการศึกษาจะบ่งบอกถึง เป้าประสงค์ในการจัดการศึกษาว่า จะให้การศึกษา เป็นไป เพื่ออะไร
3. ปรัชญาการศึกษาจะช่วยสร้างค่านิยมขึ้น อันจะเป็นแนวทางในการวาง จุดมุ่งหมายของการศึกษาได้ถูกต้อง
4. ปรัชญาการศึกษาจะให้แนวทาง หรือบ่งบอกถึงลักษณะของ องค์ประกอบของการศึกษา เช่น ครู นักเรียน โรงเรียน หลักสูตร บ่งบอกถึงกระบวนการทางการศึกษาว่า เป็นอย่างไร จะใช้การเรียนการสอนการอบรมมนิสัยอย่างไร และ บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับสังคมว่า เป็นอย่างไร
5. ปรัชญาการศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะและคุณสมบัติของผลิตผลของการศึกษาว่าจะมีลักษณะมีความรู้ ความคิด ความอ่าน และมีค่านิยมอย่างไร
6. ปรัชญาการศึกษาจะช่วยในการวางเกณฑ์ (Criteria) เพื่อใช้ในการวิจารณ์ และการประเมินผลของการศึกษา

อาจจะสรุปความหมายและบทบาทสำคัญของปรัชญาการศึกษาได้ดังนี้คือ

ปรัชญาการศึกษา หมายถึง ลัทธิปรัชญาลัทธิใดลัทธิหนึ่งที่ถูกนำมา ประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา ในส่วนที่สำคัญ 2 ส่วน คือ

1. การกำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติ หรือกระบวนการ (Process) ของการจัดการศึกษา
2. การกำหนดหลักสำคัญ (Basis) เพื่อยึดเป็นแนวทางของ การตัดสินใจ และการประเมินผลในเรื่องการดำเนินงานและการคัดเลือกอุปกรณ์การศึกษา ต่าง ๆ

ในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันว่าวิชาปรัชญาการศึกษามีความสำคัญและเป็น สิ่งจำเป็นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกระดับนับตั้งแต่ระดับผู้บริหาร (Administrator) จนถึงครูผู้ทำการสอนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะ เป็นที่ยอมรับ กันว่า ปรัชญาการศึกษาเป็นตัวชี้แนะในการจัดดำเนินการทางการศึกษาทั้งด้านบริหาร

และวิชาการ

ประเภทของปรัชญาการศึกษา

นักปรัชญาได้ชื่อว่า เป็นนักคิดและชอบค้นคว้าหาเหตุผลในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งมีหลายกลุ่มหลายสาขา บางกลุ่มก็มีแนวคิดแตกแยกกันไปอย่างเด็ดขาด บางกลุ่มก็มีความคิดคล้ายคลึงกัน นักการศึกษาฝ่ายต่างประเทศได้แบ่งกลุ่มแนวคิดเหล่านี้ ออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน แต่ก็ซ้ำซ้อนกัน เป็นส่วนใหญ่ บางคนแบ่งออกเป็น 5 ลัทธิ เช่น แวน คลีฟ มอร์ริส (Van Cleve Morris)¹ ได้แบ่งปรัชญาการศึกษาออกเป็น ลัทธิสารัตถนิยม (Essentialism) นิรันดรนิยม (Perennialism) พิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) และอัตถิภาวนิยม (Existentialism) บางคนแบ่งออกเป็น 6 ลัทธิ เช่น จี แมกซ์ วิงโก (G. Max Wingo)² แต่ 6 ลัทธิที่วิงโก แบ่งนี้ 5 ลัทธิแรกเหมือนกับมอร์ริส ลัทธิที่ 6 ที่วิงโก เพิ่มมาคือ มาร์กซิสต์ (Marxism) นักการศึกษาของไทยส่วนใหญ่แบ่งปรัชญาการศึกษา ออกเป็น 5 ลัทธิเหมือนกับของต่างประเทศ แต่ในการวิจัยนี้จะกล่าวถึงปรัชญาการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามแนวคิดของ จอร์จ เอฟ เนลเลอร์ (George F. Kneller)³ ซึ่งแบ่งปรัชญาการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอนุรักษนิยม (Conservative View) และกลุ่มเสรีนิยม (Liberal View) การแบ่งนี้เป็นการแบ่งโดยอาศัยลักษณะทั่วไป จุดมุ่งหมายของการศึกษา องค์ประกอบของกระบวนการในการศึกษา ซึ่งจะได้กล่าวถึง รายละเอียดของปรัชญาการศึกษาแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้คือ

¹Van Cleve Morris, Philosophy and the American School, (Boston: Houghton Mifflin Company, 1961), pp.327 - 401.

²G. Max Wingo, Philosophies of Education: An Introduction (Mass: D.C. Heath and Co., 1974), pp. 49 - 309.

³George F. Kneller, Introduction to the Philosophy of Education 2d ed. (New York: John Wiley and Son, 1970), pp.45-80.

1. ปรัชญาการศึกษาอุดมการณ์นิยม ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มนี้ประกอบด้วย 2 ลัทธิใหญ่ ๆ คือ สาร์ตถนิยม และนิรันตรนิยม ซึ่งแต่ละลัทธิจะกล่าวถึงรายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้

1. ความเป็นมา
2. แนวคิดพื้นฐาน
3. แนวคิดทางการศึกษา แบ่งออกเป็น
 - 3.1 จุดมุ่งหมายของการศึกษา
 - 3.2 เป้าหมายของการศึกษา
 - 3.3 องค์ประกอบของการศึกษา
 - 3.4 กระบวนการเรียนการสอน
 - 3.5 หลักการสำคัญทางการศึกษา

1.1 ปรัชญาการศึกษาสาร์ตถนิยม

ก. ความเป็นมา

ความเชื่อตามแนวปรัชญาสาร์ตถนิยมนั้น เกิดในคริสต์ศตวรรษที่ 18 มนุษย์มีความเชื่อว่า ชีวิตมนุษย์ขึ้นอยู่กับพระเจ้า พระผู้เป็นเจ้าทรงบันดาลให้ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกเกิดขึ้นแล้วดำเนินไปตามน้ำพระทัยของพระองค์ เมื่อเวลาผ่านไปหลายศตวรรษจนกระทั่งปัจจุบันความคิดดังกล่าวค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นว่าการที่คนเราจะเป็นอย่างใด มีชีวิตอย่างไร ขึ้นอยู่กับการกระทำของตัวเอง ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ เริ่มมีการก่อตั้งอย่างเป็นระบบเมื่อประมาณ 50 ปีมานี้เอง (ต้นทศวรรษ 1930)¹ ผู้นำคนสำคัญคือนักการศึกษาชื่อ วิลเลียม ซี แบกเลย์ (William C. Bagley) ซึ่งเคยเป็นศาสตราจารย์วิชาการศึกษาและคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งอิลลินอยส์และมหาวิทยาลัยโคลัมเบียในสหรัฐอเมริกา และมีนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงเข้าร่วมด้วยหลายคน เช่น โทมัส บริกส์ (Thomas Briggs) เฟรดเคอริค บรีด (Frederick Breed) ไอแซค แอล แคนเดล (Isaac L. Kandel) เฮนรี

¹George F. Kneller, Introduction to the Philosophy of Education, p.57.

มอร์ริสัน (Henry Morrison) และ เฮอร์แมน ฮอร์น (Herman Horne) เป็นคนกลุ่มนี้เชื่อว่า ความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ คุณคดียุคของสังคมเป็นสิ่งควรถ่ายทอดให้ผู้นั้นรุ่นหลัง หลังจากที่ยุบรวมตัวกัน เมื่อต้นทศวรรษ 1930 แล้วจึงเริ่มเผยแพร่ลัทธิสารัตถนิยมเรื่อยมา เฝิงจะ เริ่มตั้งเป็นสมาคมถาวร เมื่อ ปี ค.ศ.1938 และเรียกชื่อ คณะกรรมการของสมาคมนี้ว่า The Essentialist Committee for the Advancement of American Education จัดพิมพ์วารสารของสมาคมชื่อ School and Society โดยมี วิลเลียม บริกแมน (William Brigman) เป็นบรรณาธิการ หลังจากการเสียชีวิตของแบกเลย์ในปี ค.ศ.1946 แล้ว กิจการของสมาคมก็ขายเช่าลง อย่างไรก็ตาม แนวคิดของปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ยังคงมีอิทธิพลต่อการศึกษาของประเทศต่าง ๆ อยู่มาก

ข. แนวคิดพื้นฐาน

เมื่อพิจารณาในแง่ของปรัชญาการศึกษาแล้ว ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้เป็นแนวสมระหว่างปรัชญาพื้นฐาน 2 ฝ่าย คือ จิตนิยม (Idealism) และวัตถุนิยม (Realism) แนวคิดพื้นฐานของปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของเพลโตและอริสโตเติลมากพอสมควร¹ และได้ปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้องกับการศึกษาโดยตรง

ค. แนวคิดทางการศึกษา

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา แนวคิดหลักของ

ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ เน้น เนื้อหาสาระและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมที่ได้รับการยอมรับและปฏิบัติกันในสังคมจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมนั้น จุดมุ่งหมายหลักของลัทธินี้จึงได้แก่ การทะนุบำรุงและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมไปสู่ชนรุ่นหลังโดยมิให้สูญหายหรือถูกทำลายไป และต้องการให้ผู้เรียนได้ศึกษาสิ่งที่เป็น เนื้อหาสาระอันได้จากมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งในการเรียนนี้ผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยความขยันหมั่นเพียร ฝึกตนให้เป็นคนมีระเบียบวินัย นอกจากนี้แล้วยังต้องการให้

¹Christian O. Weber, Basic Philosophy of Education (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1966), pp.36-37.

ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อีกด้วย

2. เป้าหมายของการศึกษา เป้าหมายของการศึกษาตามแนวคิดของลัทธินี้คือ การให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างดีทั้งในยามสงบและยามสงคราม และรู้จักเคารพกฎเกณฑ์ระเบียนสังคม เพื่อให้สังคมสงบสุข มั่นคง และมีระเบียบวินัย

3. องค์ประกอบของการศึกษา

ก. หลักสูตร เป็นหลักสูตรแบบเนื้อหาวิชา (Subject Matter Curriculum) และหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ (Broad Field Curriculum)¹ วิชาพื้นฐานที่สำคัญก็คือ วิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และคณิตศาสตร์ วิชาอื่น ๆ ที่จะเรียนมี วรรณคดี ภูมิศาสตร์ ศิลปะ และอื่น ๆ เนื้อหาวิชาจะต้องได้รับการกลั่นกรองรวบรวมไว้อย่างดีมีเหตุผล ไม่ใช่สิ่งที่เด็กค้นหาหรือคิดค้นเอาเองตามใจชอบ นอกจากนี้ยังเน้นถึงความสำคัญของการถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Social Heritage) ด้วย เพราะมรดกทางสังคมนี้จะเป็นการสรุปรวบรวมประสบการณ์ต่าง ๆ ของคนจำนวนมากมาไว้เป็นประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือได้มากกว่าความรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียน การจัดทำหลักสูตรนั้น เป็นเรื่องของครูและผู้เชี่ยวชาญร่วมกัน หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดให้ครูสอนตามเนื้อหาที่วางไว้ และส่วนใหญ่จะเป็นแบบแผนเดียวกันทั่วประเทศ

ข. ครูผู้สอน ครูเป็นผู้ริเริ่มในด้านการเรียนการสอนและการศึกษาทั้งหมด เพราะครูเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า เป็นผู้ที่มีภูมิความรู้ดี และเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกสรรกลั่นกรอง ได้รับการเตรียมและฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดีบทบาทในด้านการเรียนการสอนจึงขึ้นอยู่กับครู เป็นสำคัญ

ค. ผู้เรียน เนื่องจากครูเป็นทั้งผู้ให้และเป็นแบบอย่างที่ดีแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นผู้เรียน จึงเป็นผู้รับ ผู้ฟัง และผู้ปฏิบัติ ตลอดจนต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่ครูกำหนดให้เพื่อประโยชน์ต่อชีวิตในอนาคต ดังนั้นความสำคัญของผู้เรียนจึงเป็นไปในลักษณะที่จะต้องเรียนรู้ขอเท็จจริง และสืบทอดให้คนรุ่นหลังต่อไป

¹บุญเลิศ นาคแก้ว, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา, หน้า 113.

ง. โรงเรียน ลักษณะของโรงเรียนตามแนวคิดของลัทธินี้จะไม่มีบทบาทในเชิงนำสังคม แต่จะเป็นเครื่องมือของสังคม เพื่อการเรียนรู้ และถ่ายทอดเรื่องราวของสังคมให้แก่ผู้เรียน โรงเรียนจะเป็นเสมือนสถาบันอนุรักษ์วัฒนธรรมและถ่ายทอดวัฒนธรรมอยู่ในตัว โรงเรียนจะต้องจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เสริมสร้างพัฒนาการทางความคิด และยึดมั่นในชนบประเพณี¹ จัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความจริงตามธรรมชาติ² ในขณะเดียวกัน โรงเรียนจะต้องมีกฎระเบียบแบบแผนที่ผู้เรียนจะปฏิบัติตามเป็นแนวทางอันเดียวกัน

สำนักงานการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ได้สรุปแนวการจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกาให้โรงเรียนทั่วประเทศนำไปปฏิบัติตามแนวคิดปรัชญาสารัตถนิยม 6 ประการ ในปี พ.ศ. 2484 คือ

1. ให้สอนวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสุขศึกษา และพลศึกษา
2. ให้สอนวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี
3. ให้สอนวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ความสัมพันธ์ภายในชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างนานาชาติ
4. ให้สอนวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ และสงวนทรัพยากรของชาติ
5. ให้สอนวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ออกไปประกอบสัมมาอาชีพได้ต่อไป
6. ให้สอนวิชาต่าง ๆ เพื่อจะช่วยให้ผู้เรียน

¹บรรจง จันทรสา, ปรัชญาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 105 และ 225.

²เรื่องเดียวกัน.

มีความรู้และความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข¹

4. กระบวนการเรียนการสอน การเรียนการสอนตามแนวคิดของปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ เน้นบทบาทของครู เป็นสำคัญ เพราะลัทธินี้เชื่อว่าองค์แห่งความรู้นั้น เป็นสิ่งภายนอกตัวผู้เรียน หรือ เป็นโลกภายนอก (External World) ตัวผู้เรียน การจะให้เกิดความรู้ก็ต้องมีผู้นำมาบรรจุให้ เมื่อมีผู้นำมาบรรจุให้สอนให้ผู้เรียน เองก็ต้องฝึกฝนฝึกหัดกระทำและคิดอย่างจริงจัง นั่นคือผู้เรียนจะเป็นทั้งผู้จดจำ ผู้ฝึกกระทำไปพร้อมกัน บทบาทของผู้เรียน เป็นเพียงผู้รับ จดจำ และเก็บรักษาไว้ เป็นสำคัญ การเรียนการสอน เน้นการบรรยายเป็นหลักและมีการปฏิบัติจริงประกอบบ้าง แต่ทั้งนี้การเรียนรู้อันกล่าวนั้นต้องเรียนอย่างเอาจริงเอาจัง และถือว่าการเรียน เป็นงานที่หนักต้องใช้ความมานะพยายามทั้งด้านความคิดและการฝึกฝน

5. หลักการสำคัญทางการศึกษา หลักการสำคัญทางการศึกษาพอจะประมวลได้ดังนี้

1) โดยลักษณะธรรมชาติแล้ว การเรียน เป็นงานที่หนักและไม่สนใจในเรื่องของการนำไปประยุกต์ใช้² ทั้งนี้เพราะว่าการเล่าเรียนนั้นจะต้องใช้ความมานะพยายามอย่างมากทั้งด้าน การคิด การลงมือกระทำ การฝึกหัด เมื่อเป็นเช่นนี้การจะให้เกิดการเรียนรู้อันดีจึงต้องมีระเบียบวินัยเพียงพอ ผลของการเรียนรู้มีไ้้นำมาใช้ประโยชน์ในทันทีทันใด และไม่เน้นการนำไปประยุกต์ใช้ แต่หวังจะให้มีการนำไปใช้ในอนาคตต่อไป

2) การริเริ่มทางการศึกษาควรจะมาจากรูมากกว่าจะมาจากผู้เรียน³

¹ Elmer H. Wilds, and Kenneth V. Lottich, The Foundations of Modern Education (3rd ed., New York: Holt, Rinehart and Winston, 1961), pp. 419-420. อ้างใน ภิญญู สาทร, วิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาไทย, หน้า 30-31.

² George F. Kneller, Introduction to the Philosophy of Education, p.58.

³ Ibid.

สารัตถ์ของสังคมและผู้นั้น ครูจะต้องเชื่อมโยงจุดทั้งสองนี้เข้าด้วยกัน¹ ดังนั้นครูจึงต้องเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกสรรมาเป็นอย่างดี ต้องเป็นแม่พิมพ์ของการศึกษาที่ผู้นั้นจะนำไปเป็นแบบอย่างของตนได้

3) หัวใจของการศึกษา คือ การเรียนรู้เนื้อหาวิชาที่ได้รับการเลือกสรรมาเป็นอย่างดีแล้ว² หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ในหลักสูตรจะมาจากสาระสำคัญของสังคมที่ได้รับการพิสูจน์ตรวจสอบทางประวัติศาสตร์มาแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง การเรียนรู้สาระสำคัญดังกล่าว เรียนรู้โลกที่เป็นจริงตามที่เป็นอยู่ จะเป็นหลักประกันเพียงพอที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

4) ระบบโรงเรียนเน้นระเบียบวินัย ลัทธินี้ถือว่าการจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มั่นคงจะสอนสิ่งที่เป็นสาระสำคัญของความรู้ให้ (Essential Concept) โดยเน้นความเข้าใจและการฝึกฝน

1.2 ปรัชญาการศึกษารัตนนิยม

ก. ความเป็นมา

ลัทธิปรัชญารัตนนิยมมีกำเนิดมาจากลัทธิปรัชญา Philosophia Peremis ของ พลาโต (Plato) อริสโตเติล (Aristotle) และนักวิชาการของกรีกโบราณ³ และได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นรูปแบบที่เด่นชัด โดยนักการศึกษา 2 คน คือ โรเบิร์ต เอ็ม ฮัทชินส์ (Robert M. Hutchins) และ

¹G. Max Wingo, Philosophies of Education: An Introduction, p.57.

²George F. Kneller, Introduction to Philosophy of Education, p.59.

³Carter V. Good (ed.), Dictionary of Education (2nd ed., New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1958), p.387. อ้างใน ภิญญา สาร, วิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาไทย, หน้า 34.

มอร์โทเมอร์ เจ. แอดเลอร์ (Mortimer J. Adler) โดยทั้งสองได้รวบรวมหลักการของ
ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ขึ้นในปี ค.ศ. 1929¹ นักการศึกษาและนักปรัชญาที่มีแนวคิดเห็นพ้อง
กับลัทธินี้ก็คือ ยาค มารีแตง (Jaques Maritain) อีแตง กิลซอง (Etienne
Gilson) อัลคัส ฮักซ์เลย์ (Aldous Huxley) ฮิลแลร์ เบลล็อก (Hilaire
Bellock) นิโคไล เบรยาเยฟ (Nicholai Beryaev)² แต่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ
และมีชื่อเสียงเด่นมากตามแนวคิดของลัทธินี้คือ ฮัทชินส์

ข. แนวคิดพื้นฐาน

ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาพื้นฐาน
กลุ่มวัตถุนิยมเชิงเหตุผล (Rational Realism) หรือบางทีก็เรียกกันว่าเป็นพวก
โทมัสนิยมนิยม (Neo-Thomism)³ ลัทธินี้มีความเชื่อผสมกัน คือ ความเชื่อทางฝ่าย
ศาสนาและอาณาจักรฆราวาสผสมกันมีความสนใจในเรื่องเหตุผลจนได้ชื่อว่า "A World
of Reason" ฝ่ายศาสนาซึ่งได้แก่ พระสงฆ์ในคริสตศาสนานิกายโรมันคาทอลิกที่
เรียกว่า Ecelesiastical Group เห็นว่าความจริงนั้นมีลักษณะทวีพิสัย (Dua-
listic) คือทั้งพระเจ้าและวัตถุทางกายภาพต่างก็มีความเป็นจริง แต่ทว่าพระเจ้า
มีความเป็นจริงที่แท้จริงกว่า สมบูรณ์กว่า ฝ่ายฆราวาส ที่เรียกว่า Lay Group เห็นว่า
ความเป็นจริง เป็นเรื่องของเหตุผล และสภาวะทางวัตถุ ความมีเหตุผลย่อมมาก่อนความ
มีศรัทธา แต่โดยส่วนรวมกลุ่มลัทธินี้มีความเชื่อตรงกันว่า ธรรมชาติของความ
เป็นจริงเป็นเรื่องของความศรัทธาและเหตุผลประกอบกัน ความเป็นจริงเป็นโลกแห่งเหตุผล ดังนั้น

¹ สุภร ศรีแสน, ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา (มหาสารคาม: โรงพิมพ์
อภิชาติการพิมพ์, 2522), หน้า 93.

² Theodore Brameld, Philosophies of Education in Cultural
Perspective (New York: Dryden Press, 1958), pp.287 - 297.

³ Van Cleve Morris, Philosophy and the American School,
pp.340 - 341.

ความรู้ความเป็นจริงต่าง ๆ จึงเกิดจากการใช้เหตุผล¹

ค. แนวคิดทางการศึกษา

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษาตามแนวความคิดของลัทธินี้คือ มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและทำความเข้าใจกับตนเองให้มากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องของเหตุผล และสติปัญญา เพื่อความเป็นคนที่สมบูรณ์

2. เป้าหมายของการศึกษา เป้าหมายของการศึกษาตามแนวลัทธินี้คือ ให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงตน เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ตลอดจนมีความมั่นคงทางค่านิยม

3. องค์ประกอบของการศึกษา

ก. หลักสูตร เป็นหลักสูตรที่เน้นวิชาทางด้านศิลปศาสตร์ (Liberal Arts) เพราะวิชาในข่ายของศิลปศาสตร์นั้นจะช่วยฝึกฝนผู้เรียนให้รู้จักใช้เหตุผลและฝึกฝนทางด้านสติปัญญาประกอบกัน และโดยทั่วไปวิชาศิลปศาสตร์จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มศิลปทางภาษา ได้แก่ ไวยากรณ์ วาทศิลป์ และตรรกวิทยา ซึ่งฝึกฝนการใช้เหตุผล และอีกกลุ่มหนึ่งก็คือ ศิลปทางคำนวณ ได้แก่ วิชาเรขาคณิต คณิตศาสตร์ และดนตรี กลุ่มนี้มุ่งฝึกฝนสติปัญญา การจัดทำหลักสูตรกำหนดขึ้นโดยผู้รู้ ส่วนการจัดลำดับเนื้อหาวิชา เน้นวิธีการจัดลำดับตามเนื้อหา ก่อนหลังของความถูกต้องตามวิชาการความรู้สาขานั้น ๆ

ข. ครู ลัทธินี้ถือว่าระเบียบวินัยยังเป็นเรื่องจำเป็น ครูเป็นผู้มีหน้าที่ดูแล และรักษาความเป็นระเบียบวินัย ควบคุมความประพฤติของนักเรียนไม่ให้ออกนอกกรอบนอกทาง และสอนศิษย์ให้ใช้ธรรมชาติของตนคือ สติปัญญาในทางที่ถูกที่ควร นอกจากนี้ บทบาทของครูก็ยังมีความสำคัญในแง่ของการเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านความคิดและการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม

ค. ผู้เรียน ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้เชื่อว่า

¹Frederick C. Gruber, Foundation for a Philosophy of Education (New York: Thomas Y Crowell Company, 1961), p.20.

ผู้เรียนโดยธรรมชาตินั้น เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีจิตใจบริสุทธิ์ และมีแนวโน้มไปในทางที่ดี มีสติปัญญา และมีศักยภาพในตัว อยู่แล้ว¹ ดังที่ มอร์ไทเมอร์ เจ แอดเลอร์ (Mortimer J. Adler) กล่าวว่า "จิตมนุษย์โดยธรรมชาติมีความโน้มเอียงที่จะอยากรู้ อยากรู้อะไร แสวงหาความรู้ ประดูจธรรมชาติของพื้นที่ที่มีแนวโน้มที่จะให้พืชพันธุ์งอกงามขึ้นมา"² แต่ก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเต็มที่ การที่จะให้เกิดการพัฒนาขึ้นมานั้นผู้เรียนจะต้องฝึกฝนคุณสมบัติที่มีอยู่นั้นด้วยตนเอง โดยการสอน และการแนะนำจากครู บทบาทที่สำคัญในการเล่าเรียนจะต้องอยู่ที่ผู้เรียนเอง ไม่ใช่อยู่ที่ครู ผู้เรียนจะต้องแสดงเหตุผล แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียนเองหรือกับครู

ง. โรงเรียน โรงเรียนไม่มีบทบาทต่อสังคมโดยตรง แต่จะมีบทบาทต่อสังคมโดยอ้อม เพราะว่าลัทธินี้ เน้นการพัฒนาตัวมนุษย์มากกว่าที่จะพัฒนาสังคม เมื่อมนุษย์ดีแล้ว และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สังคมก็จะดีตามไปด้วย ประดูจถูกใช้ ดังนั้นโรงเรียนตามแนวคิดของลัทธินี้จึงเปรียบเสมือน เป็นพาหะหรือ เป็นสื่อกลางที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความจริง ค่านิยม และวัฒนธรรมอันดีงาม การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจึงควร เป็นไปในลักษณะที่จะให้ผู้เรียนตื่นตัว เป็นผู้รักความจริงและมีสิ่งจะในตนเองและ เพื่อตัวของผู้เรียนเอง ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจึงต้องเคร่งครัดในระเบียบวินัย และการประพฤติปฏิบัติ

4. กระบวนการเรียนการสอน วิธีการสอนของลัทธิปรัชญานี้ ใช้วิธีท่องจำ เนื้อหาวิชาต่าง ๆ และฝึกให้ใช้ความคิดหาเหตุผล โดยอาศัยหลักวิชาที่ เรียนรู้ไว้แล้ว เป็นแนวทางพื้นฐานแห่งความคิด ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาสติปัญญา หรือ เน้นพุทธิศึกษา (Intellectual Education) นั้นเอง³ และยังมีคัมภีร์ในหลักแห่ง

¹ Jacques Maritain, "Theomist View on Education," in Modern Philosophies and Education, ed. Nelson & Henry (Chicago Illinois: National Society for the Study of Education, 1955), p.70.

² Van Cleve Morris, Philosophy and the American School, p.149.

³ Ibid., p.467.

การใช้ความคิดและหลักแห่งเหตุผล นักการศึกษาในลัทธินี้เชื่อว่าการเรียนรู้อยู่ที่การปลุกฝังจิตใจให้มีความคิดที่จะหาเหตุผล เมื่อใดจิตใจอยู่ในภาวะที่มีกำลัง อันสมบูรณ์ก็จะรับความรู้ได้สมบูรณ์ และจะดำรงความรู้ดังกล่าวไว้ได้ชั่ววันรันคร

5. หลักการสำคัญทางการศึกษา หลักการสำคัญทางการศึกษา มีดังนี้คือ

1. แม้ว่าสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกันออกไป แต่ธรรมชาติของมนุษย์ก็ยังคงเหมือนกันทุกแห่ง ดังนั้นการศึกษาก็ควรจะเหมือนกันไม่ว่าแห่งหนใด¹ นั่นคือจุดมุ่งหมายไม่ว่าจะเป็นการศึกษาสำหรับคนในวัยใดหรือสังคมใดก็ย่อมเหมือนกันคือ การพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

2. ความมีเหตุผลเป็นลักษณะสูงสุดของมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องใช้ความมีเหตุผลนี้คอยควบคุมสัญชาตญาณตามธรรมชาติของตนเพื่อจะได้บรรลุถึงจุดหมายที่เลือกสรรแล้ว² การศึกษามีบทบาทสำคัญในการอบรมนิสัยให้เป็นคนมีเหตุผล รู้จักควบคุมความต้องการของตนเอง และเดินตามแนวทางที่การศึกษาวางไว้ให้ที่ได้รับการกลั่นกรองแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ครูจึงควรเป็นผู้นำทางวิญญานและเป็นสื่อที่สำคัญให้แก่ผู้เรียนที่จะเดินไปสู่สิ่งที่ดี

3. หน้าที่ที่สำคัญของการศึกษาก็คือการแสวงหาและนำมาซึ่งความรู้อันรันคร³ การศึกษามีได้สอนเพื่อให้นักปรับตัวเข้ากับสังคม แต่สอนให้นักปรับตัวเข้ากับความจริง การปรับตัวเข้ากับความจริงเป็นจุดหมายปลายทางของการเรียนรู้ และความจริงก็ได้มาจากเหตุผลและการหยั่งรู้ (Truth as reason and intuition)⁴

¹George F. Kneller, "Contemporary Educational Theories," in Foundations of Education, 3d ed., ed. George F. Kneller (New York: John Wiley and Son, 1971), p.230.

²Ibid., p.253.

³Ibid.

⁴บรรจง จันทรสา, ปรัชญากับการศึกษา, หน้า 138.

4. การศึกษาไม่ใช่การเลียนแบบชีวิต ฉะนั้น
จุดหมายคือการเตรียมพร้อมเพื่อใช้ชีวิตในอนาคต เป็นผู้ใหญ่ที่ได้รับความสำเร็จในชีวิต¹

5. การเรียนจะเน้นหนักในทางพุทธิศึกษาและ

วิชาการ

6. ครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ดูแลรักษาหลักการ
ระเบียบวินัยและความประพฤติของผู้เรียน ไม่ให้ออกนอกกรอบนอกทางเท่านั้น

7. ผู้เรียนควรจะได้เรียนงานนิพนธ์ที่สำคัญ ๆ
ทางวรรณคดี ปรัชญา ประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่มนุษย์ได้เปิดเผยให้
เห็นถึงความคิดและความสำเร็จของมนุษย์² การที่ต้องเรียนจากอดีตเพราะบทเรียน
จากอดีตยังนำมาประยุกต์ใช้ในปัจจุบันได้

2. ปรัชญาการศึกษาอุดมเสรีนิยม

ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มนี้ ประกอบด้วย 2 ลัทธิใหญ่ ๆ คือ
พัฒนาการนิยม และปฏิรูปนิยม ซึ่งในแต่ละลัทธิจะกล่าวถึงในรายละเอียดดังนี้คือ

2.1 ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม

ก. ความเป็นมา

ผู้ริเริ่มปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ที่แท้จริงก็คือ **ฌ็อง ฌัก กุสโซ** (Jean - Jacques Rousseau) แต่ลัทธินี้เพิ่งจะมีการก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในต้นศตวรรษที่ 20 นี้เองโดยการตั้งสมาคม The Progressive Education Association ในสหรัฐอเมริกา ผู้นำของลัทธินี้คือ จอห์น ดีวอี้ (John Dewey) ร่วมด้วย วิลเลียม เอช คิลแพทริก (William H. Kilpatrick) บอย เอช บอดส์ (Boy H. Bodes) และคนอื่น ๆ สมาคมนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อแสวงหาแนวทาง หรือ ปรัชญาการศึกษาที่อาจจะช่วยพัฒนาประเทศได้ถูกต้อง ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ได้รับความนิยมและมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก ในสหรัฐ-

¹บุญเลิศ นาคแก้ว, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา, หน้า 143.

²George F. Kneller, Contemporary Educational Theories, p.234.

อเมริกาปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ได้สลายตัวไปพร้อม ๆ กับการสลายตัวของสมาคม The Progressive Education Association เมื่อประมาณ ค.ศ. 1955 ภายหลังจากการที่รัส เซียได้ส่งดาวเทียมดวงแรกขึ้นสู่อวกาศเป็นชาติแรก แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดของปรัชญาลัทธินี้ยังคงมีการนำไปใช้ในประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลกในปัจจุบันนี้

ข. แนวคิดพื้นฐาน ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้กำเนิดขึ้นส่วนหนึ่งเพื่อต่อต้านแนวคิดและวิธีการศึกษาเดิมที่เน้นแต่เนื้อหา สนใจการสอนท่องจำ ตัดขาดโรงเรียนจากสังคม ไม่คำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนแต่เพียงสติปัญญาเท่านั้น¹ อีกส่วนหนึ่งเกิดขึ้นเพราะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ความนิยมในประชาธิปไตย และพัฒนาการใหม่ ๆ ทางจิตวิทยาการเรียนรู้ ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากปรัชญาประสบการณ์นิยม (Experimentalism) ที่เชื่อว่าความเป็นจริง เป็นสิ่งที่ไม่คงที่ตายตัว หากแต่เปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ของมนุษย์และความเป็นจริงนั้นสามารถจะนำมาพิสูจน์ทดลองได้ และนำไปใช้แล้วได้ผล เมื่อเป็นดังนั้นการจะให้ใครมาซึ่งความรู้หรือความจริงก็โดยการลงมือกระทำหรือการสร้างสรรค์ประสบการณ์

ค. แนวคิดทางการศึกษา

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายที่เด่นชัดของการศึกษาตามแนวคิดของปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ คือ มุ่งให้ยูเรียนมีพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม ร่างกาย และสติปัญญาประกอบกัน นอกจากนี้ยังต้องการให้ยูเรียนรู้จักตนเอง รู้จักสังคม เพื่อจะได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างดี จุดมุ่งหมายอีกประการหนึ่งคือ ส่งเสริมความสนใจ ความถนัด และลักษณะพิเศษของยูเรียน เน้นเรื่องความเป็นประชาธิปไตย

2. เป้าหมายของการศึกษา

ต้องการให้ยูเรียน เป็นผู้ที่สามารถแก้ไขสังคมหรือปรับตัว เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี แล้วสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้

¹ G. Max Wingo, Philosophies of Education: An Introduction,

อย่าง เป็นสุขและใช้การศึกษาทำให้สังคมมีลักษณะ เป็นประชาธิปไตยด้วย

3. องค์ประกอบของการศึกษา

ก. หลักสูตร เป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วย ประสบการณ์ในชีวิตจริง ลัทธิปรัชญาไม่ต้องการให้ท่องจำคำพูด หรือความคิดจากตำรา หรือจากคำสอนของครู แต่ให้ผู้เรียน เรียนรู้จากกิจกรรมในชีวิตจริง หลักสูตรจะครอบคลุม ชีวิตประจำวันทุกรูปแบบซึ่ง เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการณ์ในทางสังคม ศิลปกรรม อาชีพ สุนทรียภาพ และปัญญาพร้อมกันไป โดยถือว่า การเรียนรู้จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ ประสบการณ์หลายอย่างพร้อมกันคือการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสมบูรณ์ (The Wholeness of the Child) นอกจากนี้ยังจัดให้เป็นหลักสูตรแบบกว้าง (Broad Fields) เช่น คณิตศาสตร์ทั่วไป วิทยาศาสตร์ทั่วไป ภาษาทั่วไป และมีการจัดหลักสูตรให้เป็น "หน่วยงาน" (Unit of Work) ตามลักษณะโครงสร้าง และวัตถุประสงค์ของสังคม ของผู้ใหญ่ในชีวิตจริง

ข. ครู ครูตามแนวคิดของปรัชญาลัทธินี้ จะไม่ใช่ผู้สอนโดยตรง แต่จะเป็นผู้คอยช่วยเหลือแนะนำผู้เรียน เป็นสำคัญ บทบาทของครู ถือว่าสำคัญที่สุด ดังนั้นนักการศึกษาในลัทธิปรัชญานี้จึงสนับสนุนให้มีการอบรมครูอย่าง ต่อเนื่องกันโดยตลอด มีทั้งการอภิปรายทั้งคำบรรยาย และสัมมนาาร่วมกัน หาทางแก้ปัญหา ของโรงเรียนนานาชาติ ในที่ต่าง ๆ ตลอดปี ครูจึงตื่นตัวอยู่เสมอ ครูในลัทธิปรัชญานี้คือ ผู้เสียสละ เพื่อเด็กและสังคมอย่างแท้จริง

ค. ผู้เรียน ลัทธินี้เชื่อว่าผู้เรียน คือ ผู้มีชีวิต เป็นของตนเองอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะแสวงหาและรับประสบการณ์ในขณะเดียวกัน ประสบการณ์จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนจะต้องสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ ด้วยตนเอง และมีประสบการณ์โดยตรงต่อสิ่งต่าง ๆ ใค่ลงมือกระทำด้วยตนเอง รวมทั้ง ต้องตัดสินใจเลือกทุกอย่างที่คิดว่า เหมาะสมกับความสามารถและความถนัด ความสนใจ ของตน แต่ทั้งนี้การกระทำและการตัดสินใจควรจะอยู่ในความดูแล เอาใจใส่ และได้รับ คำปรึกษาจากครู

ง. โรงเรียน ลัทธินี้เชื่อว่าการศึกษาคือ เกิดขึ้นเองได้โดยการปะทะสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นโรงเรียนต้องจัด สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและโรงเรียนต้องจัดประสบการณ์ที่จะก่อ

ให้เกิดพัฒนาการต่าง ๆ โดยหากิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทำมาก ๆ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ควรจัดให้เหมือนกับสภาพชีวิตจริงทั้งในครอบครัวและในสังคม สภาพแวดล้อมของโรงเรียนจะต้องส่งเสริมหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน เกิดประสบการณ์ต่อเนื้อเรื่องและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โรงเรียนกับสังคมมีสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งและเป็นสิ่งเดียวกัน เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปโรงเรียนก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนปรับตัวทันสังคมได้

4. กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการ

เรียนการสอนที่สำคัญคือ

1. การเรียนการสอนถือเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอนร่วมกับครู
2. ส่งเสริมประชาธิปไตยและความร่วมมือกันในการเรียนการสอน เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ให้ทุกคนมีส่วนร่วม และมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นรายคนไปพร้อมกันด้วย

3. เรียนโดยการแก้ปัญหาและการค้นคว้า

ทดลอง

4. การสอนใช้วิธีอภิปราย ปรึกษาวางแผน และร่วมมือทำงานด้วยกันเป็นหลัก ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรง
5. การเรียนการสอนควรเป็นเรื่องของครูที่จะจัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

5. หลักการสำคัญทางการศึกษา หลักการสำคัญ

ทางการศึกษา คือ

1. การศึกษาไม่ใช่การเตรียมตัวเพื่อชีวิต แต่การศึกษาคือ ชีวิต¹ การศึกษาจะสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์และเข้าใจชีวิต
2. ในการสอน ครูจะไม่เน้นการถ่ายทอด

¹ George F. Kneller, Contemporary Educational Theories,

วิชาความรู้แต่ประการเดียว แต่จะคอยดูแลให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในการสำรวจปัญหา ความต้องการ และความสนใจของตนเอง แต่มิใช่ว่าผู้เรียนจะได้รับอนุญาตให้ทำตาม ความประสงค์ใ้ทุกประการ

3. การเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหาย่อมมี ความสำคัญกว่าการเรียนรู้โดยการท่องจำ เนื้อหาวิชา¹

4. บทบาทของครูไม่ใช่ผู้สั่งการ ไม่ใช่ ผู้ทรงอำนาจ แต่เป็นผู้ให้คำปรึกษา² แนะนำให้ผู้เรียน เห็นไปสู่จุดหมายปลายทางของการ เรียนรู้

5. โรงเรียนควรส่งเสริมความร่วมมือ มากกว่าการแข่งขัน³ แต่เชื่อว่าจะปฏิเสธการแข่งขัน เสียเลยหากมีการแข่งขันควรจะเป็น การแข่งขันที่จะสร้างพัฒนาการให้เกิดแก่ผู้เรียน

6. การศึกษากับประชาธิปไตย อาศัย หลักการเดียวกัน ดังนั้นการจัดทำ ework ในโรงเรียนจำต้องนำหลักการแบบประชาธิปไตย มาใช้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างเต็มที่

2.2 ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม

ก. ความเป็นมา คำว่า Reconstructionism เริ่มนำมาใช้ประมาณ ค.ศ.1930 โดย จอห์น คิวอี้ แนวความคิดของปรัชญาลัทธินี้ วิวัฒนาการมาจากปรัชญาประสบการณ์นิยม⁴ และเริ่มมีการเคลื่อนไหวอย่างจริงจัง โดย

¹George F. Kneller, Contemporary Educational Theories, p.238.

²Ibid., p.239.

³Ibid., p.240.

⁴วิญญู สาคร, วิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาไทย, หน้า 37.

กลุ่มนักคิดที่เรียกตัวเองว่า **Frontier Thinkers**¹ คนกลุ่มนี้มีแนวคิดหลักคือต้องการให้การศึกษา มีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่มีความยุติธรรมและต้องการให้โรงเรียนเป็นสถานที่ซึ่งผู้มาับการศึกษามีโอกาสเรียนรู้ที่จะคิดเกี่ยวกับ ชีวิต การเรียนการสอน จึงต้องเน้นชีวิตและวิธีการแก้ปัญหา เพื่อเตรียมตัวผู้เรียนให้เผชิญอนาคต เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป ในช่วงระยะ 20 ปีแรก แนวคิดของลัทธินี้ยังไม่เด่นชัดนัก เพิ่งจะมาเด่นชัดเมื่อ ซีโธคอร์ บรามเมลด์ (Theodore Brameld) เริ่มเขียนหนังสือเสนอแนวความคิดของปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ขึ้น ในช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา นับได้ว่า บรามเมลด์เป็นผู้วางรากฐานของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม เขาได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาของปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ อย่างไรก็ตามลัทธินี้ปรัชญาสร้างสังคมใหม่ยังไม่แพร่หลายหรือเป็นที่นิยมชมชอบถึงกับมีการกำหนดนโยบายการศึกษาใด ๆ ลงไปอย่างแน่ชัด ลัทธินี้ยังเป็นเพียงความเคลื่อนไหวในวงกรมมหาวิทยาลัยบางแห่ง สถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาตามแนวคิดของลัทธินี้คือ Friends World College ในสหรัฐอเมริกา ผู้ก่อตั้งคือ มอร์ริส มิทเชลล์ (Morris Mitchell)² แม้ว่าแนวคิดของลัทธินี้ค่อนข้างจะทันสมัย และทันต่อสภาวะของสังคมที่กำลังมีปัญหาและเกี่ยวข้องกับสังคมมากกว่าปรัชญาการศึกษาอื่น ๆ แต่ปรากฏว่าปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายของคนโดยทั่วไป

ข. แนวคิดพื้นฐาน แนวคิดของปรัชญาการศึกษาลัทธินี้ต้องการให้การศึกษาเป็น เครื่องมือพัฒนาสังคม เน้นเรื่องการทำงาน เป็นกลุ่ม และเห็นว่าโรงเรียนควรจะให้วิธีการและ เครื่องมือแก่ผู้เรียนคือความรู้ที่ให้ความรู้ลักษณะ เป็นเครื่องมือ เป็นกระบวนการในการแก้ปัญหา และการเปลี่ยนแปลงสภาพของโลกให้เป็นไปตามแนวทางที่ตั้งไว้

¹George K. Kneller, Contemporary Educational Theories, p.248.

²Bart Sobel, "A Reconstructionist Perspective of the Teaching of Social Sciences," The High School Journal 10 (May 1977): 363.

ค. แนวคิดทางการศึกษา

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษาของลัทธินี้คือ การศึกษาจะต้องพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของสังคมให้สูงขึ้น ช่วยแก้ปัญหาของสังคมที่เป็นอยู่ได้ และเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และทัศนคติที่จะออกไปปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น

2. เป้าหมายของการศึกษา เป้าหมายของการศึกษาตามแนวคิดลัทธินี้ ต้องการให้ผู้เรียนมีความสำนึก มีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม และหาวิถีทางที่จะพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น เพื่อให้สังคมเป็นสังคมที่ยุติธรรม มีความดีพร้อมทุกด้าน และเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง

3. องค์ประกอบของการศึกษา

ก. หลักสูตร แนวกำหนดหลักสูตรมุ่งที่จะให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ ทัศนคติในการที่จะปรับปรุงปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น¹ รายวิชาที่เรียนจะเป็นรายวิชาที่มีความสัมพันธ์กับสภาพของสังคมในอนาคต โดยเฉพาะความเสมอภาคทางการศึกษา หลักสูตรจะครอบคลุมประสบการณ์ทุกอย่าง ไม่แยกกิจกรรมนอกหลักสูตรให้ความสำคัญแก่หมวดสังคมศึกษา ไม่แยกวิชาเทคนิคจากวิชาสามัญ มุ่งผลิตผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถในเชิงปฏิบัติมากกว่าวิชาการ คือ ให้ความสนใจวิธีการมากกว่าผลของงาน² ปรัชญาการศึกษาลัทธินี้นิยมใช้หลักสูตรแบบแกน (Core Curriculum or Wheel Curriculum)³ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ยึดถือวิชาใดวิชาหนึ่งหรือกลุ่มวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนกลาง แล้วศึกษารายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสืบเนื่องต่อไป หลักสูตรชนิดนี้ปรับปรุงมาจากปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการ และหลักสูตรแบบกระบวนการสังคม และการดำรงชีวิต (Social Process and Life Functions Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เน้นให้ตระหนักเรื่องของสังคมเป็นสำคัญ

¹บุญเลิศ นาคแก้ว, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา, หน้า 132.

²บุญโญ สาร, วิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาไทย, หน้า 37.

³Theodore Brameld, Toward a Reconstructed Philosophy of Education (New York: Dryden Press, 1956), pp.211 - 260.

ข. ครู บทบาทและลักษณะของครูที่สำคัญ

ของลัทธินี้คือ

1. ครูต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงลงมือกระทำจริง และมีปณิธานในการสร้างสังคมที่ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องดำเนินการตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

2. ครูต้องเป็นนักบุกเบิก นักแก้ปัญหาสนใจเรื่องราวและปัญหาทางสังคม

3. ครูต้องมีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาให้ผู้เรียนมองเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องช่วยกัน แก้ไข ปรับปรุง สังคม สร้างสรรค์สังคมขึ้นมาใหม่ แต่การสร้างสรรค์นี้กระทำได้โดยวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

ค. ผู้เรียน เนื่องจากลัทธินี้ เน้นความสำคัญของสังคม เป็นหลักและ เน้นสังคมอุดมคติในอนาคตด้วย ดังนั้นผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังให้ตระหนักในสังคม เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพื่อการแก้ไขปัญหาสังคม ผู้เรียนจะได้รับการเรียนรู้ เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาสังคม โรงเรียนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา และเรียนรู้ให้มากที่สุด ผู้เรียนแต่ละคนมีเป้าหมายว่าจะออกไปทำอะไร หรือไปเป็นอะไรในอนาคต จึงทำให้ผู้เรียนมุ่งศึกษา เรื่องต่าง ๆ ที่ตนสนใจจะทำหรือจะเป็นในอนาคต เสียตั้งแต่ยังอยู่ในโรงเรียน

ง. โรงเรียน โรงเรียนจะมีบทบาทต่อสังคมอย่างจริงจัง โรงเรียนจะเป็นสถานที่ก่อให้เกิดความเท่าเทียม ยุติธรรม เป็นสถานที่ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ความเป็นพลเมืองของโลก (World citizenship)¹ เรียนรู้ที่จะคิดเกี่ยวกับชีวิต และเป็นกองบัญชาการปฏิวัติสังคม² ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาสังคมและทำสังคมให้ดีขึ้น บรรดากิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

¹S.J. Curtis, and M.E.A. Boulwood, A Short History of Educational Ideas (London: University Tutorial Press, 1966), pp.583 - 584.

ต้องจัดโดยมีคอนาคที่โรงเรียนคาดหมายเป็นศูนย์กลาง โรงเรียนต้องการให้สังคมใน
อนาคตเป็นอย่างไร โรงเรียนก็จัดกิจกรรมต่าง ๆ ฝึกอบรมผู้เรียนให้มีบุคลิกภาพ มี
อุปนิสัย มีทัศนคติ และมีความรู้ ความสามารถตามนั้น

4. กระบวนการเรียนการสอน ไม่ส่งเสริม
การเรียนแบบท่องจำ ครูและผู้เรียนควรทำอะไรก็ได้เพื่อตอบสนองความต้องการของ
ตนเอง การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สนใจปัญหาของสังคม เสนอแนะวิธีแก้ปัญหา
การเรียนการสอนนั้นควรมีบรรยากาศของการมีอิสระ มีใช้การบังคับ การจัดการสอน
ควรมีความยืดหยุ่น (Flexible Schedule) วิธีการเรียนการสอนมิใช่เพื่อการ
แสวงหาความรู้แต่เพียงประการเดียว แต่เป็นวิธีการเพื่อการแก้ไขปัญหาสังคมโดยตรง

5. หลักการสำคัญทางการศึกษา หลักการ
สำคัญทางการศึกษาของลัทธินี้คือ

1. การศึกษาจะต้องรับภาระในการ
สร้างสรรค์ระบบสังคมขึ้นมาใหม่ อันเป็นสังคมที่จะทำให้ค่านิยมพื้นฐานของวัฒนธรรมมี
ความสมบูรณ์ขึ้นและในขณะเดียวกันก็ต้องเข้ากันได้กับสังคมและภาวะทางเศรษฐกิจ
ของโลกยุคใหม่¹

2. ระบบสังคมใหม่ที่มุ่งหมายคือ
สังคมประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์แบบโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมสถาบันและ
ทรัพยากรต่าง ๆ ของประเทศ²

3. ผู้เรียน สถานศึกษา และแนวการศึกษา
จะได้รับการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของสังคมในอัตราส่วนที่สูงขึ้นกว่า
ทฤษฎีการศึกษาแบบอื่น ผู้เรียนและประชาชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบอย่างสำคัญในการ
วางแผนและปฏิบัติงาน เพื่อความเจริญของสังคมและประชาธิปไตย³

¹George F. Kneller, Contemporary Educational Theories,
p.248.

²Ibid., p.248.

³Ibid., p.249.

4. การศึกษาจะต้องมีส่วนช่วย เปลี่ยนแปลงความคิดของคนในการสร้างสังคมให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ จึงถือว่าการศึกษามีความสำคัญในการสร้างสังคมมากพอ ๆ กับค่านิยมเมือง

5. ครูจะต้องทำให้นักเรียน เข้าใจว่ามีความจำเป็นที่จะต้องสร้างสังคมใหม่ขึ้น แต่การสร้างสรรคนั้นต้องเป็นไปอย่างสอดคล้องกับแนวทางประชาธิปไตย แม้ว่าบางครั้งนักเรียนอาจมีความคิดเห็นขัดแย้งกับครู ก็ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงออกอย่างเสรีจนกว่าจะมีการยอมรับ เป็นมติของมหาชนออกมา¹

6. วิธีการและจุดหมายปลายทางทางการศึกษาต้องทำให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของวิฤติการณ์ทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน เพื่อให้เข้ากันได้กับการค้นพบและความก้าวหน้าทางด้านพฤติกรรมศาสตร์²

7. การสอนจะไม่เน้นการถ่ายทอดความรู้ โดยการบรรยายของครู แต่เน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสนใจ ความต้องการของตนเอง และสนองความสนใจด้วยการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เน้นการอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของสังคม พร้อมทั้งหาข้อเสนอนั้น และแนวทางในการปฏิรูปสังคมด้วย³

จากเรื่องราวต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด พอสรุปได้ว่า ปรัชญาการศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม คือ อนุรักษนิยมและเสรีนิยมมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. ปรัชญาการศึกษากลุ่มอนุรักษนิยม

ปรัชญาการศึกษากลุ่มนี้ เป็นกลุ่มที่ เน้นเนื้อหา เน้นมรดกทางวัฒนธรรมมากกว่ากิจกรรมและความรู้สมัยใหม่ แนวคิดหันไปหาและยึดมั่นอยู่กับอดีต มีความเชื่อว่า วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมต่าง ๆ ในอดีตควรจะได้มีการสืบทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ดีงาม ได้รับการกลั่นกรองมาแล้ว การเรียน

¹ George F. Kneller, Contemporary Educational Theories, p.249.

² Ibid., p.250.

³ บุญเลิศ นาคแก้ว, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา, หน้า 135.

การสอน ยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง เพราะเชื่อว่า ครูเป็นผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์มากกว่าผู้เรียน และครูจะต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนด้วย วิธีการเรียนผู้เรียนจะได้รับความรู้จากครูโดยการชี้แนะหรือบอกให้ ผู้เรียนต้องใช้ความมานะพยายาม และขยันอดทน มุ่งให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง เน้นเรื่องระเบียบแบบแผน ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้สึกคล้อยตามสังคม ยอมรับว่าสิ่งต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดให้ นั่นคืองามแล้ว และพยายามปรับตนเองให้เข้ากับสังคม เพื่อจะได้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ปรัชญาการศึกษากลุ่มเสรีนิยม

ปรัชญาการศึกษากลุ่มนี้ เป็นกลุ่มที่ไม่ยึดติดกับ เนื้อหาวิชาที่ตายตัว ไม่ยึดมั่นกับมรดกทางวัฒนธรรมมากเกินไป ไม่ยึดแบบแผนแน่นอนอย่างกลุ่มแรก แต่การศึกษา คำนึงถึงความรู้ใหม่ ๆ ประสบการณ์ของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงของสังคม การสอน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะแนวคิดหลักของปรัชญาการศึกษากลุ่มนี้คือ จะต้องพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ไม่เฉพาะสติปัญญาเท่านั้น เน้นเรื่องเสรีภาพ และความเป็นประชาธิปไตย แต่เป็น เสรีภาพที่อยู่ในขอบเขต การเรียนการสอน ถือว่าวิธีการสำคัญกว่าเนื้อหา เพราะต้องการให้ผู้เรียน ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีกว่าเดิม เรื่องของปัจจุบันมีความสำคัญมากกว่าอดีตหรืออนาคต เน้นประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นหลักสำคัญ การเรียน เป็น เรื่องของการกระทำ (Doing) มากกว่าการรับรู้ (Knowing) ปรัชญาการศึกษากลุ่มนี้พุ่งความสนใจไปที่ตัวบุคคลและสังคมมากยิ่งขึ้น เป้าหมายของการศึกษา เน้นที่ความเจริญทุกด้านของบุคคล (พิพัฒน์นิยม) และการพัฒนาทุกด้านของสังคม (ปฏิรูปนิยม) ลักษณะการเรียนการสอนจึงหันมาเน้นที่ศิลปะการสอนและวิธีการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อต้องการให้ผู้เรียนรู้จักของจริง สภาพจริง และปัญหาที่แท้จริง เพื่อจะได้สามารถปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทยนั้น มีคนทำน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีของปรัชญาการศึกษามากกว่า เท่าที่ค้นคว้าปรากฏว่า มีอยู่เพียงราย เดียว เท่านั้นที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา คือ

ในปี พ.ศ. 2524 สมพงษ์ สิงหะพล¹ ได้วิจัยแนวคิดทางค่านปรัชญาการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทางค่านปรัชญาการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือชั้นปีสุดท้าย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง และระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 619 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจปรัชญาการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบสำรวจนี้ครอบคลุมปรัชญาการศึกษา 5 ลัทธิคือ สารัตถนิยม นิรันตรนิยม พิพัฒนาการนิยม ปฏิรูปนิยม และอัตถิภาวนิยม ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. แนวคิดทางค่านปรัชญาการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือชั้นปีสุดท้าย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง และระดับปริญญาตรี โน้มไปทางลัทธิพิพัฒนาการนิยม เมื่อแยกวิเคราะห์ในด้านความหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษา องค์ประกอบของการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน ปรากฏว่า ความหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษา และองค์ประกอบของการศึกษา โน้มไปทางลัทธิพิพัฒนาการนิยม ส่วนกระบวนการเรียนการสอน โน้มไปทางลัทธิปฏิรูปนิยม

2. แนวคิดทางค่านปรัชญาการศึกษาแต่ละลัทธิ คือ สารัตถนิยม นิรันตรนิยม พิพัฒนาการนิยม ปฏิรูปนิยม และอัตถิภาวนิยม ของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชั้นปีสุดท้าย ระดับประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง และระดับปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ทุกลัทธิ

การวิจัยในต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1976 ก็ ซี บราวน์ (D.C. Brown) และซีสเตอร์ ชีต้า

¹สมพงษ์ สิงหะพล, "แนวคิดทางค่านปรัชญาการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า ง - จ.

(sister zita)¹ ได้วิจัยแนวความคิดทางค่านปรัชญาการศึกษาและทัศนคติที่มีต่อทฤษฎีการวัดผลที่ใช้อยู่ในระบบโรงเรียนคาทอลิก จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาแนวความคิดทางค่านปรัชญาการศึกษา และทัศนคติต่อทฤษฎีการวัดผลสองทฤษฎีของครูประถมศึกษานในโรงเรียนคาทอลิกในเขตการปกครองของคริสตศาสนา นิกายคาทอลิก (Archdiocese) ในเมืองเซนต์หลุยส์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวนทั้งสิ้น 390 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแนวความคิดทางค่านปรัชญาการศึกษานั้น ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบปรัชญาการศึกษาของลอรี (Laury's Test of Educational Philosophy) ซึ่งเป็นแบบวัดปรัชญาการศึกษา 5 ลักษณะคือ สารัตถนิยม นิรันตรนิยม พิพัฒนาการนิยม ปฏิรูปนิยม และอัตถิภาวนิยม ส่วนทัศนคติที่มีต่อทฤษฎีการวัดผล ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดผลของเอลฟอร์ด (Elford's "Toward a Catholic School Philosophy I") ซึ่งเป็นแบบวัดผลที่เน้นทางค่านปรัชญาของโรงเรียนคาทอลิกและสามารถให้วัดระดับความเป็นคาทอลิกของโรงเรียนได้ แบบวัดผลอีกชุดหนึ่งคือ แบบวัดผลของไอสเนอร์ (Eisner's "The Perceptive Eye: Toward a Reformative of Curriculum Development") ซึ่งเป็นแบบวัดผลที่โน้มไปทางค่านวิชาศิลปศาสตร์ แต่ไม่เน้นเฉพาะปรัชญาของคาทอลิก

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. แนวความคิดทางค่านปรัชญาการศึกษาระหว่างครูในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพในโบสถ์กับอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
2. ทัศนคติต่อทฤษฎีการวัดผลของ เอลฟอร์ดระหว่างประชากรในตัวแปร ตำแหน่งในโรงเรียน และอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
3. ทัศนคติต่อทฤษฎีการวัดผลของไอสเนอร์ระหว่างประชากรในกลุ่มตัวแปร สถานที่ตั้งของโรงเรียน ตำแหน่งในโรงเรียน และระดับการศึกษา แตกต่างกัน

¹D.C.Brou, and Sister Zita, "Philosophical Stances and Attitudes Toward Two Theories of Educational Evaluation Evidenced in a Catholic School System," Dissertation Abstracts International: The Humanities and Social Sciences 37 (October 1976):2048-2049-A.

อย่างมีนัยสำคัญ

ครูในชนบทยอมรับทฤษฎีการวัดผลของไอส เนอร์น้อยกว่าครูอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ และครูที่จบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีทัศนคติในทางบวกต่อทฤษฎีการวัดผลของไอส เนอร์มากกว่าครูที่จบการศึกษาต่ำกว่าครูใหญ่ยอมรับทฤษฎีการวัดผลของไอส เนอร์มากกว่าครูอื่น

ตอนนี้ แมค แมคคอย (Connie Mack McCoy)¹ ได้วิจัยแนวคิดทางการศึกษาของประธานและอธิการบดีมหาวิทยาลัยโอคลาโฮมาซิตี จำนวนทั้งหมด 12 คน ที่ดำรงตำแหน่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร โดยเน้นการศึกษาจากเอกสารคำปราศรัย ปาฐกถา และข้อเขียนต่าง ๆ พร้อมกับศึกษาจากแหล่งอื่น ๆ เช่น ระเบียบประวัติส่วนตัว เอกสารสำคัญอื่น ๆ ประกอบการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยโอคลาโฮมาซิตีทั้ง 12 คนนั้น มีแนวคิดทางการศึกษาเป็นของตัวเองโดยเฉพาะ ยากที่จะชี้ชัดลงไปว่า แนวคิดทางการศึกษาของผู้บริหารดังกล่าวเป็นอย่างไร เนื่องจากช่วงเวลาที่ดำรงตำแหน่งอยู่นั้นสั้นเกินไป ประกอบกับข้อจำกัดเกี่ยวกับเอกสารสำคัญต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้บริหารเหล่านั้นยังต้องยุ่งอยู่กับภาระทางด้านการบริหารจนไม่มีเวลาเพียงพอที่จะแสดง หรือ เสนอแนวคิดทางการศึกษาออกมาให้ปรากฏ

ในปี ค.ศ.1977 จีซัส ฟรานซิส เซส เดลกาโด ฮิดาลโก (Jesus Francis Delgado Hidalgo)² ได้วิจัยเปรียบเทียบแนวคิดทางด้านการ

¹Connie Mack McCoy, "The Educational Thought of the Presidents and Chancellors of Oklahoma City University," Dissertation Abstracts International: The Humanities and Social Sciences 37 (February 1978): 4951-4952-A.

²Jesus Francis Delgado Hidalgo, "Educational Philosophies and Intercultural Ideologies: A Study of the Belief Orientation of Preservice Teachers," Dissertation Abstracts International: The Humanities and Social Sciences 38 (February 1978):4653-4654-A.

ศึกษากับแนวคิดทางวัฒนธรรมของครูก่อนประจำการในเขตลอสแอนเจลิส จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางวัฒนธรรมและแนวคิดทางค่านิยมปรัชญาการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจปรัชญาการศึกษาของรอสส์ (Ross's Educational Philosophical Inventory) ซึ่งเป็นแบบสำรวจแนวคิดทางค่านิยมปรัชญาวัตถุนิยม (Realism) จิตนิยม (Idealism) ปฏิบัตินิยม (Pragmatism) และอัตถิภาวนิยม (Existentialism) และเครื่องมือวัดแนวคิดทางวัฒนธรรม (International Ideology Inventory) ซึ่งเป็นแบบสำรวจแนวคิดทางค่านิยมวัฒนธรรม 3 ลักษณะด้วยกันคือ วัฒนธรรมแบบชาตินิยม (Cultural Nationalism) วัฒนธรรมแบบพหุนิยม (Cultural Pluralism) และวัฒนธรรมแบบคล้ายคลึง (Cultural Assimilationism) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูก่อนประจำการในเขตมลรัฐลอสแอนเจลิส ที่มีเชื้อชาติแองโกล (Anglo) เม็กซิกัน-อเมริกัน (Mexican-American) ดิวค้ำ (Black) และเอเชีย (Asian) รวมทั้งสิ้น 163 คน

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทางค่านิยมปรัชญาการศึกษาและแนวคิดทางวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ คือ อัตถิภาวนิยม กับ พหุนิยม ปฏิบัตินิยม กับพหุนิยม วัตถุนิยมกับวัฒนธรรมแบบคล้ายคลึง และจิตนิยมกับชาตินิยม

ในปีเดียวกัน ฮิดาลโก (Hidalgo) เอฟ เอส ซี สมิธ (F.S. C. Smith) และแมทธิว แพททริก (Matthew Patrick)¹ ได้วิจัยเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของบุคลากรทางการศึกษาในเมืองเซนต์หลุยส์ จุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดทางค่านิยมปรัชญาการศึกษาของผู้แนะแนว ครู และผู้บริหารการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนคริสเตียน ในเมืองเซนต์หลุยส์ (St. Louis District of Brothers of the Christian Schools) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน

¹F.S.C. Smith, and Matthew Patrick, "A Comparison of Philosophies of Education Within a Single School System," Dissertation Abstracts International: The Humanities and School Sciences 39 (March 1978): 5327-5328-A.

การวิจัยมีทั้งหมด 396 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจปรัชญาการศึกษาของรอสส์

ผลการวิจัยพบว่า ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม คือ ผู้แนะแนว ครู และผู้บริหารการศึกษา จะยึดปรัชญาจิตนิยม และในแต่ละกลุ่มเองก็พบว่า ยึดปรัชญาจิตนิยมทั้งหมด

โมฮัมเหม็ด อาเหม็ด โคเรียม (Mohamed Ahmed Koriem)¹ ได้วิจัยเปรียบเทียบแนวคิดปรัชญาการศึกษาระหว่างนักศึกษาครูชาวอียิปต์และอเมริกัน จำนวนทั้งหมด 647 คน โดยนักศึกษาอียิปต์เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยอเล็กซานเดรีย จำนวน 453 คน และอีก 194 คน เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยอเมริกันระดับปริญญาตรีวิชาเอกการศึกษา ในมหาวิทยาลัยไอโอวา สหรัฐอเมริกา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสำรวจปรัชญาการศึกษา (ผู้วิจัยได้ระบุว่า เป็นแบบสำรวจแบบปิดและมิได้บอกควยว่าสร้างขึ้นเองหรือไม่)

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาอียิปต์มีแนวคิดโน้มไปทางลัทธิปฏิบัตินิยมมากที่สุด รองลงมาคือ อรรถิภาวนิยม วัตถุนิยม และจิตนิยมตามลำดับ ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยอเมริกันพบว่าการเลือกคล้ายคลึงกัน คือ โนมไปทางอรรถิภาวนิยมมากที่สุด รองลงมาคือ ปฏิบัตินิยม วัตถุนิยม และจิตนิยม ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Mohamed Ahmed Koriem, "A Comparison of Philosophical of Philosophical Orientation Between Prospective teachers in the United States and Egypt," Dissertation Abstracts International: The Humanities and Social Sciences 39 (January 1979): 4114-4115-A.